ליבון הלכה

פניני הלכה שנתלבנו בקו הוראה דבית יחיאל

טעלפון: 1-630-996-2499 | דוא"ל: gilyoinlibunhalacha@gmail.com | גליון ז' - תולדות תשפ"ז לפ"ק

שאלה:

לא) איש חשוב שנסע למרחקים לצורך פרנסתו, ופתאום פגש בו גוי אחד ואמר לו אני ממש שמח שפגשתי יהודי שברצוני להתגייר ויש לי כמה ענינים שברצוני לדעת, וגם האם אתה יכול לעזור לי האיך ואיפה אני יכול לפנות לצורך הגיור, ובאמצע שיחתם כדי להראות להיהודי שהוא מתכוון לזה ברצינות, אמר לו הגוי שיש לו על לבו כתובת קעקע בשם הוי"ה.

ומיד עלה על דעת הישראל כמה שאלות א' האם מונחת עליו חיוב או עכ"פ מצוה לעזור לו למצוא רב העוסק בגיור.

ב' האם יש על אדם פרטי (לא מבי"ד) להגיד להגוי שקשה להיות ישראל, כמו שהדין שבי"ד צריך לומר כן להבא להתגייר, או שזה דין המונחת רק על בי"ד.

ג' אם יש עדיפות שיעיר לו על הכתובת קעקע עם שם ה' דעדיף שיסירנו כשהוא עדיין גוי.

תשובה:

על השאלה אם יש חיוב לעזור לו בגיור זה ודאי שאינו. אמנם לענין אם מצוה יש, יתכן שיש בזה איזה מצוה, אבל מצוה חיובית בודאי שלא.

ועל השאלה בענין הכתובת קעקע נראה שיש בזה תועלת.

נימוק הדין:

הנה בגמ' יבמות מו. מבואר דהבא להתגייר בזמן הזה אומרים לו מה ראית להתגייר האין אתה יודע שבזמן הזה יש להם כל הגלויות.

ואם אומר יודע אני ואעפ"כ הלואי שאזכה לזה, אפי' להשתתף בצרתן של ישראל, אז אומרים לו כמה מצוות קלות ומצוות חמורות ומבארים לו שעד עכשיו לא היית נענש על עבירות, וגם מפרטים לו ממצוות של בין אדם לחבירו ומה לך לצרה זו, ומאידך גיסא אומרים לו שבאמת צפון לישראל השכר לעולם הבא.

אבל מאידך אין מרבין עליו לפרט בחומר הענינים.

וברש"י שלא לאיים עליו ויפרוש.

ואז מבואר בגמ' דאם קיבל עליו מיד מקבלים אותו.

ובהמשך הסוגיא מבואר דהטעם דמקודם מרחיקים אותו דאם פריש יפרוש, משום דא"ר חלבו קשים גרים לישראל כספחת, וברש"י דלכן לא איכפת לן אם יפרוש.

וביותר מבואר בדף קט: ביתר חומרת הלשון מר' יצחק שדורש מפסוק דרעה אחר רעה יבוא למקבלי גרים והטעם מבאר כנ"ל כר' חלבו.

וכל הסוגיות אלו מבוארים ברמב"ם (הלכות איסורי ביאה פי"ד ה"ב) ובשו"ע (יו"ד סי' רס"ח ס"ב).

ועכשיו לפי המובא נתעמק בשאלתינו דלכאורה משמע קצת סתירה בענינים דמחד משמע דאפי' על בי"ד אין שום ענין לקבלו ורק מרחיקים אותו ורק אם באמת רוצה אז מקבלים אותו, וכלשון הגמ' דאם פריש יפרוש וברש"י ולא איכפת לן, והטעם משום דקשים לישראל כספחת, וברש"י שמכיון שאוחזין בהרגלם ולומדים ישראל או סומכים עליהם.

ובתוס' מביא מרש"י דמשום דישראל ערבים עליהם דכל ישראל

ערבים זל״ז ומכיון שלא מדקדקים יש עוד עונש. (והתוס׳ מקשה על זה דלא נתערבו ישראל על הגרים).

ועוד כתבו התוס׳ משום דיותר נזהרים על אונאתן.

ועוד טעם דאין השכינה שורה אלא על המשפחות המיוחסות שבישראל.

ובתוס׳ ישנים כאן דכשמטיבים מעשיהם יותר מישראל יש קטרוג ח״ו על ישראל.

וכן מביא בתוס׳ קידושין ע: ד״ה קשים גרים בשם ר׳ אברהם הגר בעל תוס׳.

עכ״פ משמע מזה שיש ענין להרחיקם שבאמת אין לנו חיוב ומצוה לקבלם.

אבל מאידך על הא דמפרשים להם המצוות והשכר והעונש משמע שדוקא אומרים גם הטוב שיש לישראל.

וגם מבואר שלא מרבים לאיים עליו שלא יפרוש.

ע״כ בקצירת האומר מהמבואר בהש״ס ובשו״ע.

ובפשטות היינו מבארים הענין דבאמת כל האיום הוא רק כדי לראות שאכן בלב שלם ברצונו להתגייר ואז יתכן שיש גם מצוה בזה.

חוץ מהטעם שכתבו התוס׳ שאין השכינה שורה עליהם, או שיהא ח״ו קטרוג על ישראל על ידיהם.

אמנם לומר דיהא בזה חיוב לחזור עליהם זה בודאי שאין זה צריך לפנים, ובודאי שאין חיוב.

ומצוה יש לומר שיש שעפ״י רוב המפרשים משמע דהעיקר לדעת אם כוונתו לטובה.

ומאידך על אדם פרטי שאינו מתמחה בזה בודאי שיכול אפי׳ להשתמט לגמרי כאילו אין מבין מה שמדבר.

אבל אם יש לו איזה הבנה בענין אולי יכול להציע לו רבנים חרדיים יראי שמים העוסקים בזה.

ואולי גם למצוה יחשב.

ומאידך לכאורה גם אין עליו חיוב לבאר לו הסיבות שיוקשה עליו הגיור, שזה כמבואר רק על בי״ד מונחת לדעת הרצינות שלו להענין.

אמנם הא לכאורה יתכן לומר שאם אומר שהולך לבי״ד רפורמי ל״ע או שאינם יראי שמים, אולי י״ל דיש מצוה להגיד לו שאין זה נכון, דהרי הם לא יאמרו לו דברים כהלכה, אבל חיוב אין לו דאינו אחראי על זה.

ומאידך לסברא בעלמא י״ל דיהא חייב מטעם ערבות על אותו הנקרא רב שאינו יראי״ש ולא כהלכה.

ועכשיו לענין הכתובת קעקע עם כתיבת ה׳, אולי עצה טובה הוא, דמצוה זו אין מוטלת על בני נח, ורק לישראל נאמר.

ובגמ׳ שבת קכ: מבואר מחלוקת חכמים ור״י אם יש לו חיוב טבילה ושם כתוב על בשרו ויש בזיון לה׳ כשהוא ערום, דלר״י יטבול כך משום איסור מחיקת ה׳, וחכמים אומרים דיטול גמי משום בזיון השם, ולמסקנא מבואר דנחלקו אם הא דאמרו ׳לא תעשון כן לה׳ אלקיכם׳ דדרשו על איסור מחיקת השם, אם גרמא אסור, ולרבנן נקטינן דשרי.

וברמב״ם העתיקו בהלכות יסודי התורה פ״ו ה״ו.

אמנם לכאורה יש לחשוב שהרי לא נכתב כלל לשם קדושה ולכאורה אין בזה קדושה כלל.

אבל מאידך מצינו בגמ׳ ערכין ו. דשם הכתוב על ידות הכלי יגוד ויגנוז השם, ונפסק בשו״ע סי׳ רע״ו סי״ג.

ואל יוקשה הקורא שאמרו במסכת ערכין ו. דגוי המקדיש דבר אסור להוציא חולין דשמא כוונתו לשמים, ז״א דשם יש פסוק מפורש דגם גויים יכולים להקדיש.

ומבואר עוד שם דאם גוי התנדב קורה ושם כתוב עליה יגוד השם ויגנזנו, ובהמשך דהקורה ג״כ צריך גניזה דשמא בלבו להקדש בזמן הזה, ומקשה למה צריך לומר דגם שם כתוב עליה, משום דרצה להשמיענו דשם שלא במקמו אינו קדוש, כן כתב רש״י בל״ב שם. ורק בכתיבה במקרא עם השם כנתינתו, אבל שם לבדו לא קדוש.

ומ״מ לכאורה יש איסור למחוק שם אפי׳ שאין לו קדושה, ורק בגרמא יש אופנים שהתירו.

ורק בס״ת שכתבו מין מבואר בשבת קטו. דישרף עם השמת שלו.

וכל הענין צריך עוד ביאור, וסגי בזה כעת.

שאלה

לב) נשאלתי מאשה בחול המועד שבגדה היקרה המיוחדת לכבוד יו״ט נתלכלכה בכתם שמנונית וברצונה לדעת האם והאיך יכולה לנקות הכתם.

תשובה

התשובה הוא דהרבה מהפוסקים נקטו דבגד שנתלכלך בכתם בודד לחוד, מותר לכבס את מקום הכתם בכל ענין.

אבל יש מחמירים אם הכתם היה כבר מעיו״ט וידע ממנה ולא כיבסה, אסור לכבסו בחול המועד.

ועוד יש מחמירים דגם אם צריכה דוקא ללבוש זה לכבוד יום טוב דלא תכבס גם הכתם בלבד.

אמנם אם חוששת שבזה שתשאיר הכתם עד אחר החג שוב לא יצא הלכלוך ממנה עוד, מותר לכבסו, אפי' אם יש לה מה ללבוש.

אבל יש לציין דבמקום שהכתם היה כבר מלפני יו"ט ורק משום רשלנות לא כיבסהו לפני יו"ט, יש מחמירים שלא לכבסו גם בחוה"מ.

נימוק הדין

מבואר בשו"ע סי' תקל"ד ס"א אין מכבסין במועד, ובמ"ב סק"א דאפילו לצורך המועד, והטעם כדי שיכבסנו מערב יו"ט כדי שלא יכנס ליו"ט כשהוא מנוול.

אבל כתבו הפוסקים דכתם בודד שרי לכבס, והטעם דדומה למש"כ השו"ע אח"ז דמטפחות הידים שרי לכבס, ובמ"ב סק"ד דמכיון שדרכן להתלכלך תדיר, ואפי' היה מכבסן קודם יו"ט היו חוזרין ומתלכלכין לכן שרי.

וכן הוא בענין הכתמים שהדרך שהבגד יקבל כתמים בכל עת.

ולפי"ז ימצא דאם היה לו הכתם מלפני יו"ט אין היתר זה, וכן נקט בשש"כ פס"ו סע"ג.

אבל האגר"מ והגר"ש וואזנער סברי דכתם בודד לא הוי בגדר הכיבוס שאסרו חז"ל.

ומאידך יש מקשים על זה דא"כ למה הוצרך השו"ע לומר דבעלת הכתם שנמצא במועד התירו, הרי להנ"ל בלא"ה שרי בכל כתם.

ומ"מ לכו"ע אם אין לו בגד אחר ללבוש לכבוד יו"ט לכו"ע שרי, דלא גרע מאין לו אלא חלוק אחד המבואר להתיר בשו"ע שם, וכ"כ בשו"ת באר משה ח"ז סי' ל"ג.

ובאופן שאם לא ינקה הכתם ישאר לעולם, אז שרי לכבסו מטעם דבר האבוד המותר גם בשאר מלאכות בחוה"מ, כמבואר בסי' תקל"ז ס"א, וכן במהרש"ם (שו"ת ח"ז סי' ק"ל).

שאלה

לג) בן ארץ ישראל שנסע לשמחת משפחה לחוץ לארץ והגיע הזמן של שאלת מטר בארץ ישראל שהוא ז' חשון, האיך יתנהג לענין שאלת מטר.

תשובה:

אם נסע אחרי ז' חשון שכבר התחיל לבקש על מטר נקטו רוב הפוסקים שאין כאן ספק אפילו ויכול לשאול כרגיל בברכת השנים.

אבל אם נסע קודם ז' חשון, ובז' חשון הוא בחוץ לארץ הכריעו הרבה מגדולי הפוסקים שלא יתחיל לבקש על מטר בברך עלינו כשהוא עדיין בחוץ לארץ, רק יבקש בשומע תפילה ויאמר בזה הנוסח 'ותן טל ומטר בארצינו הקדושה ובכל המקומות הצריכים לכך'.

אבל כל האמור הוא בתפילת הלחש, אבל כשהוא ש"ץ יאמר כמנהג המקום שהוא שם.

ומאידך אין צריך כלל למנוע בשביל זה מלגשת להעמוד.

ובכל מקרה אם שכח להזכיר אי"צ לחזור ולהתפלל, שבלא"ה יש נוקטים שבכל אופן יתפללו כפי המקום שנמצא עכשיו.

נימוק הדין:

השע"ת בסי' קי"ז סק"ב מביא בשם הברכי יוסף סק"ה דבן ארץ שהיה בז' חשון בארץ ישראל ושאל כמנהג ארץ ישראל ימים מועטים ושוב חזר לחוץ לארץ, כיון שהתחיל לא יפסיק, שלא יהיה כחוכא ואיטלולא.

ומביא עוד מהלכות קטנות ח"א סי' ע"ג דאם שכח אין מחזירין אותו.

ומאידך בשם מהר"י מולכו כתב דכן מחזירין אותו, ומכריע דיתפלל בנדבה, אבל כבר כתבו הפוסקים שבזמנינו מכיון שאין אנו יכולים לכוון בתפילה כדבעי יש למנוע מלהתפלל נדבה.

ואם יצא אחר ז' חשון מביא המ"ב סק"ה מהברכי יוסף שישאול כמקום שנמצא בה, ומשמע מהמ"ב שנקט כוותיה.

והכריעו כמה מגדולי הפוסקים שיזכיר בש"ת וכנוסח המוזכר, וכ"ה בשו"ת דברי יצי"ב ח"א סי' ס"ח.

והא דכתבנו דהש"ץ אל ישנה ממנהג המקום, כ"ה פשוט בכל הפוסקים, ומ"מ אי"צ למנוע מלגשת להעמוד כ"כ במשנה הלכות ח"א סי' פ' ופ"א.

ואם שכח להזכיר אי"צ לחזור כבר הבאנו כן מהלכות קטנות, וכן העתיקו הדברי יציב שם והמנח"י ח"י סי' ט'.

ובלא"ה הרי הבאה"ט סק"ד העתיק כמה דעות דס"ל דיזכיר כפי המקום שנמצא שם, הדבר שמואל סי' שכ"ג ועוד, ומכיון שכן האיך שיאמר יש לו על מי לסמוך.

שאלה

לד) ביום שישי ערש"ק נשאלתי מאברך כהלכה שנוות ביתו החשובה השכימה קום לפני העלות השחר לבשל ולאפות לכבוד שבת קודש ובתוך כך חשב האברך דהרי יש דין לינה על ביצים קלופים ושום ובצל קלופים, ונזכר מהגמ' זבחים כ. דלענין רחיצת ידים ורגליים בעבודת הכהנים בבית המקדש יש דיון אם עלות השחר גורם הלינה, ולפי"ז רצה לחשוב מה הדין בדברים הנ"ל, שהרי קילפום לפני העלות השחר ומשתמשים בהם לאחר העלות השחר.

תשובה

התשובה למעשה אין להחמיר כ"כ בזה, די"א דאיסור לינה חל דוקא כששהה כל הלילה בלי הקליפה.

נימוק הדין:

המקור לזה הוא מהגמ' נדה יז. אמר רשב"י ה' דברים העושה אותן מתחייב בנפשו, האוכל שום קלוף ובצל קלוף וביצה קלופה.

ובאמת לא מוזכר בגמ' מה השעה שחל הלינה והיה סברא לדמותו לרחיצת ידים ורגליים וכדו', או לנטילת ידים שחרית, כמבואר בסי' ד' או"ח סי"ד ספק בזה.

אבל למעשה הכריע בשו"ת דברי יציב (ח"ב, סי' ט"ז אות יג) שרק אם שהה כל הלילה מצאת הכוכבים עד עלות השחר בלי קליפה יש לאסור בזה.

ויש לציין עוד דבביצים נחלקו הפוסקים אם המדובר בביצים חיים או מבושלים, שהמשמרת שלום סי' קט"ז סק"ד נקט בשם כמה פוסקים דהסכנה דוקא בצלויה או מבושלת, אבל חיה אין סכנה.

ומאידך הבית שלמה (שו"ת יו"ד קפ"ט) נקט להיפך.

ועפי"ז כתב השו"ת שבט הלוי (ח"ו, סי' קי"א) דאין לנו כח למחות בהנוהגים להקל בזה דהרי כל הענין מונח בספק.

שאלה

לה) נשאלתי על דבר הענין שנשים אינן עוסקות בתפירה במוצאי שבת האם לצורך יש להקל בזה.

תשובה:

באמת ענין זה שנוי במחלוקת, אבל אין להקל בזה שלא לצורך מי שהמסורת בידו להחמיר.

מכל מקום אם יש צורך גדול יש להקל בזה.

וי"א דאחר חצות אין אפי' ענין לימנע מזה.

נימוק הדין:

מקור הענין הוא במג"א סי' רצ"ט סקט"ו בשם אבודרהם דכתב דנהגו הנשים שלא לעשות מלאכה כל מוצ"ש.

ובנתיב חיים (על המג"א) כתב דהוא נגד הירושלמי שמפורש להיתר.

ובאמת לא פירטו איזה מלאכות נכנסים בכלל זה, ובמקור חיים לחו"י כתב דהגדר במלאכות כבידות.

ולמעשה בשו"ת רבבות אפרים (ח"ב סי' ק"ז) כתב דהמנהג להחמיר רק לענין תפירה.

ומאידך הבאנו מהנתיב חיים דכתב דאינו מנהג, וכן בערוך השולחן כתב דאין ענין לימנע אחר הבדלה.

אבל למעשה הוא מסורת קדומה המובא במ"א כנ"ל ואין להקל סתם כך בלי סיבה מוצדקת.

מכל מקום לצורך גדול כגון שבעלה אץ לדרכו או הבחור ישיבה צריך לנסוע לישיבה וכדו', יש להקל דלא גרע ממלאכה בחוה"מ.

ובשו"ת דברי יציב או"ח סי' קל"ז מבבאר בארוכה שכל הענין לימנע הוא רק עד חצות.

מי שברצונו לקחת חלק בהדפסת ובהפצת הגליון לרגל יארצייט או לרגל שמחה יפנה למערכת
הרוצה לקבל הגליון מדי שבוע באימעיל, נא לשלוח אימעיל אל: gilyoinlibunhalacha@gmail.com

845-210-6668 הוצאת